

זיכרונות

בראשית 1982 שבתי לארץ לאחר תקופת לימודים באנגליה ומוניתי לסגן מפקד המכללה לביטחון לאומי. ב-1 ביוני התקשר אליי אלוף פיקוד הדרום, חיים ארז. הוא הודיע לי שמינוי החירום שלי הוא בדרום, ושעלי להגיע לשם. הגבתי בפליאה, משום שבאותם הימים הייתה מתיחות דווקא בצפון, אולם התייצבתי כנדרש.

כמה ימים לאחר מכן נכנס צה"ל ללבנון. לאחר ימים אחדים בפיקוד הדרום חשתי צורך לעלות צפונה ולסייע לכוחות הלוחמים, ושם גם נשארתי עד לסיום המלחמה.

כשהגעתי לצפון חיפשתי את חברי הוותיק, אלוף במילואים אביגדור בן-גל (יאנוש), שהיה בעבר אלוף פיקוד הצפון ובאותה עת היה מפקד גיס. ביקשתי מיאנוש להצטרף ולקבל תפקיד כלשהו בכוח.

יאנוש הסכים והעביר לידי את הפיקוד על כוח שפעל בגזרה המזרחית. התחלנו לטוס לעברו, אולם לאחר ארבע-חמש דקות של טיסה דיווח הטייס על תקלה ושבו לבסיס. יאנוש שמח שחזרתי וביקש שאפקד על כוח אחר שכלל גדוד צנחנים במילואים בפיקודו של נחשון ישראלי וגדוד סדיר של טנקי מרכבה בפיקודו של דוביק רוזנטל.

קיבלתי תחת פיקודי את יחידת המילואים של סיירת מטכ"ל, עלינו למסוקים ויצאנו לדרך בלילה חשוך לגמרי. היעד היה הגזרה המזרחית בלבנון שכונתה "פיתח-לנד", ובה היה ריכוז גדול של מחבלים. הייתה זו הפעם הראשונה שנכנסתי לחימה כשאני מפקד על כוח לחימה גדול המובל במסוקים. בכל המלחמות והפעולות הקודמות שבהן השתתפתי הובלתי את הכוחות מתוך טנק.

המשימה הראשונה שלנו הייתה לסייע לחטיבת בני אור בכיבוש הכפר עין-תינא - מהלך שהחטיבה ניסתה לבצע, ללא הצלחה, כמה פעמים באותו היום. החלטתי שדווקא הלוחמים של חטיבת בני אור צריכים לכבוש את הכפר כדי לבסס מחדש את ביטחונם העצמי. כיבוש הכפר היה קל ומהיר, משום שרוב הסורים יצאו במהלך הלילה ממנו וריכוזו את כוחותיהם בכפר משעירה שמצפון לעין-תינא. לאחר כיבוש עין-תינא נותרה חטיבת בני אור במקום להתארגנות, ואני המשכתי עם שאר הכוחות ליעד הבא - כפר משעירה. הפקודה הכללית שקיבלתי מיאנוש הייתה לנוע צפונה ככל האפשר כדי למוטט את המערך הסורי ולאפשר לשאר כוחות הגיס שنعו במקביל אלינו תנועה קלה צפונה.

חיפשתי מקום מתאים שממנו אוכל לצפות על משעירה. נסעתי עם נחשון, מפקד גדוד הצנחנים, ועם דוביק, מפקד גדוד המרכבות, במעלה ג'יבל ברוך, ושם ביצענו הערכת מצב משותפת. לא ידענו כמה סורים נמצאים למרגלותינו, משום שהיה מעט מידע מודיעיני. הנחנו שבכפר ערוכים

טנקים סוריים שהושמדו במלחמה ניצבים לצד הכביש, צפונית לאגם קרעון

זיכרונות ולקחים ממלחמת שלום הגליל

שני גדודים שקיבל אלוף יוסי פלד בתחילת המלחמה במסגרת הגיס של אלוף אביגדור בן-גל הפכו עד מהרה לשלוש חטיבות. הלקח המרכזי שלו מהמלחמה: רק קרב משולב מניב את ההישגים הטובים ביותר

אלוף (מיל') יוסי פלד

לשעבר אלוף פיקוד הצפון

בין שישה לשמונה טנקים ועשרות לוחמי חי"ר. מפקד גדוד הצנחנים הציג שגדודו יערוך מסע רגלי במדרונות גיבל ברוך ומשם יגלוש במורד לעורפו של הכפר. חשבתו שזו משימה שקשה פיזית לחיילי מילואים, אך המג"ד הביע ביטחון ביכולתם לבצע זאת. קיבלתי את עצתו ושאלתי את שני המג"דים לכמה זמן התארגנות הם זקוקים. הם השיבו שהם זקוקים לשעה וחצי, ואישרתי זאת.

באותו שלב החלו מפקדיי לחוץ שנמשיך צפונה. למרות זאת הודעתי כי נתקוף רק שעה וחצי מאוחר יותר. העדפתי להתכונן להתקפה ולא לבצעה בפזיזות. לאחר הכנת הכוח התחלנו לתקוף. באותה עת קיבלנו גם סיוע של מסוקי קרב. אלה גם מסרו לנו מידע על האויב שבכפר מנקודת התצפית האווירית שלהם וגם פגעו בטנקים סוריים. הופעת הצנחנים בעורף הכפר הכריעה את הקרב ומוטטה את הכוח הסורי שנערך בו. הטנקיסטים הסורים נטשו את כליהם וברחו ברגל יחד עם כוחות החי"ר. הכיבוש הסתיים בתוך שעה ללא אבדות ואפילו ללא פצועים לכוחותינו.

לאחר סיום הקרב המשכנו צפונה לכפר כפריא. קיבלתי קריאה בקשר בערוץ חירום חשיין שכוח שפעל ממזרח לליטני נקלע למצוקה. נראה היה שהכוח שעליו פיקד סגנו של דוביק, שנשאר מאחורינו כדי לאבטח את האגף, פתח באש לכיוון מזרח ופגע בכוח אחר של צה"ל. סגנו של דוביק התעקש שהוא יורה בכוח סורי, אולם פקדתי עליו להפסיק מייד את האש. לדאבוני התברר שצדקתי: כוח צה"ל שנע ממזרח לליטני אכן נפגע מאש כוחותינו, וכתוצאה מכך אף נהרגו חיילים.

לאחר סיומו של האירוע המצער הזה המשכנו אל כפריא. תוך כדי תנועה קיבלתי מגבי אשכנזי, שפיקד על כוח של גולני שהגיע לגיבל ברוך, מידע על יחידה ממוכנת סורית שאורבת לנו לאורך הציר. סיכמתי עם דוביק שכמה מהטנקים שלנו יתפרסו ממזרח לכביש, הרחק מהסורים, ויחפו על כוח טנקים נוסף שייצור מגע וישמיד את הכוח האורב לנו. באותו שלב השארתי את כוח הצנחנים מאחור. זה היה קרב בין טנקים, שבו לא היה לצנחנים יתרון יחסי, ולעומת זאת בלטה פגיעותם של הנגמ"שים שבהם נסעו.

לאחר כשעה נוצר מגע עם הכוח הסורי, והוא הושמד כולו. במהלך ההתארגנות להמשך התנועה פקד יאנוש בקשר שעלינו להגיע לכביש ביירות-דמשק, ולשם כך הוא הקצה לי כוחות נוספים. קיבלתי כוח חטיבתי שכלל חיילי חי"ר מצוידים במשגרי נ"ט וכן את חטיבת הטנקים במילואים שעליה פיקדתי במלחמת יום הכיפורים. כך הפכתי בן לילה ממפקד של כוח שמנה שני גדודים למפקד של כוח שמנה יותר משלוש חטיבות ופעל בצורה ישירה נגד ריכוזי שריון סוריים גדולים בגזרה המרכזית.

לקראת חצות, כשהיינו כבר סמוכים לכביש ביירות-דמשק, הגיעה אליי פקודה מהמפקדה של אלוף בן-גל לעצור את הכוחות ולחזור לכיוון הכפר עמיק. החסבר שקיבלתי לכך ממפקדו של יאנוש היה שהכוח שלי נמצא במרחק גדול מדי משאר הכוחות של צה"ל בגזרה הזאת, ויש חשש שהסורים ינתקו אותנו מהם. מילאתי את הפקודה והתחלנו לחזור, אף שהייתי משוכנע כי יכולנו להשיג את היעד ולשלוט על הציר החשוב הזה.

אלמלא נכנסה לתוקף הפסקת האש, אני בטוח שהיינו יכולים להשמיד את רוב חטיבת ה-T-72 הסורית

ב-11 ביוני בשעה 11:00 שמענו במכשיר הרדיו של אחד הלוחמים כי הפסקת האש בין ישראל לסוריה תיכנס לתוקפה בשעה 12:00. חצי שעה לאחר מכן התקשר יאנוש ופקד להפסיק כל פעילות, אלא אם הסורים ימשיכו לירות. הוא גם הוסיף כי חטיבת טנקים סורית, המצוידת בטנקי T-72, נעה לעברנו מצפון לדרום, ויש להשמידה.

הקרב במשע'רה היה מבוסס על כל היסודות של הקרב המשולב: הצנחנים הביאו עימם את כושר ההפתעה ואת היוזמה, השריון הביא עמו את כוח המחץ שלו, ויחידות הני"ט עשו שימוש מושכל בטילים החדשים. זה היה סוד ההצלחה של הקרב המשולב, וזה היה גם סוד ההצלחה של מלחמת שלום הגליל

יש לציין שהייתה זו הפעם הראשונה שנלחמנו נגד הטנק הרוסי T-72. איש לא הכיר את יכולותיו, והמידע עליו במערב היה קלוש. ערכתי את כוחותיי למארב: חטיבת הני"ט נערכה ממערב לציר לאורך ביצות עמיק, וחטיבת הטנקים נערכה בניצב לציר, דהיינו חסמה אותו. באותה העת תקפו מטוסי חיל האוויר את ראש החטיבה הסורית. ביקשתי שיסיטו אותם כדי שיפגעו בעורפה של החטיבה הסורית ויניחו לנו לפגוע בכוח הקדמי שלה. בשעה 11:50 נוצר מגע עם החטיבה הסורית, והטנקים שלה עלו באש. בשעה 12:00 ניתנה פקודה: "חדל אש", והפסקת האש נכנסה לתוקף. ראוי לציין שבתוך עשר דקות הושמדו 14 טנקי T-72. אלמלא נכנסה לתוקף הפסקת האש, אני בטוח שהיינו יכולים להשמיד את רוב החטיבה הסורית. כמה

שנים לאחר מכן איפשרו לי לשמוע את ההקלטה של המח"ט הסורי ברשת הקשר החטיבתית. מההקלטה עולה שהוא לא הבין מה קרה ומהיכן נפגע. הפסקנו את האש רק משום שקיבלנו פקודה חד-משמעית לעשות כן.

לקחים

המהלכים שתיארתי אומנם התרחשו לפני 25 שנה, אולם להערכתי יש כמה לקחים שראוי ליישם בצה"ל גם כיום:

חשיבותו של הקרב המשולב. הקרב המשולב מביא לידי ביטוי את מגוון היכולות של הכוחות הלוחמים, ובזאת טמונה חשיבותו הרבה. הקרב במשע'רה היה מבוסס על כל היסודות של הקרב המשולב: הצנחנים הביאו עימם את כושר ההפתעה ואת היוזמה, השריון הביא עמו את כוח המחץ שלו, ויחידות הני"ט עשו שימוש מושכל בטילים החדשים. זה היה סוד ההצלחה של הקרב המשולב, וזה היה גם סוד ההצלחה של מלחמת שלום הגליל.

קיומה של שפה מקצועית משותפת. מקצועיות הצבא נמדדת לא רק בביצוע הפעולה היחידה אלא בהפעלתה של המערכת כולה. לעיתים נדרשים הכוחות להילחם יחד ולצאת לפעולה משותפת בלי שנפגשו לפני כן. לכן יש חשיבות רבה לקיומה של שפה מקצועית משותפת. אם אין שפה משותפת בין הכוחות, נוצר מעין מגדל בבל, הכוחות אינם פועלים בתיאום, ויעילות הפעולה נפגעת.

הכוחות שפיקדתי עליהם במלחמת לבנון הצליחו במשימותיהם משום שהייתה קיימת ביניהם שפה מקצועית משותפת שאיפשרה תיאום פשוט ותכליתי בין המפקדים.

חשיבותו של מודיעין השדה. במלחמת שלום הגליל, כמו ברוב המלחמות, קיבלנו מידע מועט מהמפקדות הממונות. לפיכך הייתה חשיבות עצומה למודיעין שנאסף בשדה הקרב. להערכתי, אין שום תחליף למודיעין הזה - מודיעין שהמפקדים אוספים באמצעות התבוננות בשטח הלחימה ולמידת מאפייניו. המודיעין הטקטי שאספנו דוביק, נחשון ואני כשהשקפנו אל הכפר משע'רה היה בעל חשיבות עצומה להצלחתה של הפעולה הצבאית. ראויה לציין גם העברת המידע בין המפקדים, כמו המידע שקיבלתי מגבי אשכנזי על המארב הסורי שזיהה הכוח שבפיקודו.

בחירת עיתוי ההתקפה. להערכתי, כשהזמן אינו גורם בעל משמעות קריטית, אין לנהוג בפזיזות. ראוי להמתין מעט, להתארגן ולתאם את הפעולה, ורק כשהכוח מוכן למשימה, יש לצאת להתקפה. לעיתים אין ברירה, גורם הזמן הוא משמעותי מאוד, וחייבים לצאת מייד להתקפה. מכל מקום, מרגע היציאה להתקפה יש חשיבות מכרעת למהירות ולפעולה רצופה ונחושה.